

CanChild Centre for Childhood Disability Research
Institute for Applied Health Sciences, McMaster University,
1400 Main Street West, Room 408, Hamilton, ON, Canada L8S 1C7
Tel: 905-525-9140 ext. 27850 Fax: 905-524-0069

GMFCS – E & R
Gross Motor Function Classification System
Expanded and Revised

Система класифікації великих моторних функцій Розширена і уточнена версія

GMFCS - E & R © 2007 *CanChild* Centre for Childhood Disability Research, McMaster University

Robert Palisano, Peter Rosenbaum, Doreen Bartlett, Michael Livingston

GMFCS © 1997 *CanChild* Centre for Childhood Disability Research, McMaster University

Robert Palisano, Peter Rosenbaum, Stephen Walter, Dianne Russell, Ellen Wood, Barbara Galuppi

(Reference: Dev Med Child Neurol 1997;39:214-223)

© 2012 Український переклад – Міжнародна клініка відновного лікування, Трускавець, www.reha.lviv.ua

ВСТУП ТА ІНСТРУКЦІЯ ДЛЯ КОРИСТУВАЧА

Система класифікації великих моторних функцій у дітей з ДЦП базується на рухах, які не потребують сторонньої допомоги, з акцентом на сидінні та можливостях пересування пацієнта. Коли визначалась 5-рівнева система класифікації, нашим базовим критерієм було, щоб відмінності між рівнями були значними в повсякденному житті. Відмінності базуються на функціональних обмеженнях, потребі в допоміжних засобах (таких як ролятор, милиці чи палиці) чи пересуванні в інвалідному візку, і значно меншою мірою залежать від якості рухів. Відмінності між рівнями I та II не є такими чіткими, як між іншими рівнями, особливо для немовлят віком до 2 років.

Розширена версія 2007 року включає вікову групу 12-18 років, є співзвучною до міжнародної класифікації функціонування, розладів та здоров'я ВООЗ. Ми радимо користувачам уникати впливу **навколишніх** та **суб'єктивних** факторів при визначенні рівня. Фокус класифікації на визначенні рівня, що найбільше відповідає **можливостям і обмеженням в великих моторних функціях дитини чи підлітка**. Акцент робиться на типовій поведінці дитини вдома, в школі та в середовищі (наприклад, що вони можуть виконати), а не на її максимальних можливостях. Отже, важливо класифікувати поточні можливості і не включати судження про можливий прогноз в лікуванні чи якість виконання рухів.

Заголовок кожного рівня є методом пересування, який є найбільш характерним для дитини у віці після 6 років. Опис функціональних можливостей і обмежень для кожної вікової групи є узагальнюючим і не має наміру включати всі аспекти функцій, які можуть бути виконані індивідом (дитиною чи підлітком). Наприклад, немовля з геміплегією, що не може повзати на четвереньках, але підходить під опис рівня I по інших параметрах (наприклад, може вставати і ходити біля опори), буде класифікуватись як дитина рівня I. Шкала є порядковою, без наміру врахувати однакові відмінності між рівнями чи те, що діти чи підлітки з ДЦП однаково розподілені по 5 рівнях. Опис відмінностей між кожною парою рівнів служить для допомоги у визначенні того рівня, який найбільше відповідає поточним руховим можливостям дитини.

Ми визнаємо, що рухові функції залежать від віку, особливо протягом раннього дитячого віку і періоду немовляти. Для кожного рівня створений окремий опис для кількох вікових груп. Діти віком до 2 років, якщо вони є недоношеними, повинні класифікуватись після коректування віку. Опис для дітей 6-12 років та 12-18 років відображає потенційний вплив навколишніх факторів (наприклад, відстані, які проходить дитина в школі або в суспільстві) і особистих факторів (наприклад, витрати енергії і бажана соціальна активність) на способи пересування.

Зроблена спроба зробити акцент на можливостях дитини, а не її обмеженнях в русі. Отже, по загальному правилу, великі моторні функції дітей і молоді, які відповідають опису для певного рівня, будуть напевне класифіковані або на цьому рівні, або на вищому. І навпаки, діти і молодь, які не можуть виконати функцій, описаних в певному рівні, мають бути класифікованими нижче цього рівня.

СПИСОК ТЕРМІНІВ

Ходунки – рухомий пристрій, що підтримує таз та тулуб. Діти/молодь ставляться в ходунки іншими особами.

Допоміжні засоби для пересування – палиці, милиці, передні та задні ходунки (ролятор), що не підтримують тулуб протягом ходьби.

Фізична допомога – інша особа допомагає дитині чи підлітку рухатись без використання допоміжних засобів.

Коляска з мотором – дитина чи підліток активно користується джойстиком чи електронним управлінням для переміщення себе в колясці.

Крісло-каталка – дитина/підліток активно використовує руки та кисті або стопи для руху коляски.

Переміщення(транспортування) – особа вручну штовхає рухомий пристрій (наприклад інвалідну коляску, дитячу коляску чи коляску для новонароджених) для руху дитини/підлітка з одного місця до іншого.

Ходить – якщо нічого більше не уточнюється, вказує на відсутність допомоги з боку іншої особи чи будь-якого використання допоміжних засобів. Ортези (наприклад, корсет чи шина) можуть бути одягненими.

Засоби для пересування коляскового типу – будь-який тип приладів з колесами, що використовується для руху (наприклад, дитяча коляска, ручна чи електронна інвалідна коляска).

ОСНОВНИЙ ОПИС ДЛЯ КОЖНОГО РІВНЯ

- РІВЕНЬ I** - ходить без обмежень
- РІВЕНЬ II** - ходить з обмеженнями
- РІВЕНЬ III** - ходить з допоміжними засобами
- РІВЕНЬ IV** - самостійне пересування обмежене, може використовувати коляски з мотором
- РІВЕНЬ V** - дитину транспортують інші в інвалідній колясці

ВІДМІННОСТІ МІЖ РІВНЯМИ

Відмінність між I та II рівнями - У порівнянні з дітьми та підлітками першого рівня діти II рівня мають обмеження при ходьбі на довгі відстані і утриманні рівноваги, можуть потребувати допоміжних засобів для пересування, коли вперше вчаться ходити; можуть використовувати засоби для пересування коляскового типу, коли подорожують надворі і в суспільстві на довгі відстані; потребують перила для підняття ввверх чи сходження вниз по сходах; є не такими спроможними до бігу і підстрибування.

Відмінність між I та III рівнями - Діти II групи не потребують допоміжних засобів для ходи після 4-річного віку (хоча вони можуть періодично використовувати їх). Діти і підлітки III рівня потребують допоміжних засобів для пересування в приміщенні і використання засобів для пересування коляскового типу надворі та в суспільстві.

Відмінність між III та IV рівнями - Діти та молодь III рівня сидять самостійно чи як максимум потребують незначної підтримки, є більш незалженими під час переміщення в стоячому положенні, ходять з допоміжними засобами. Діти і підлітки IV рівня можуть сидіти (зазвичай з підтримкою), але самостійне пересування обмежене. Діти і підлітки IV рівня частіше транспортуються в інвалідній колясці з самоініційованим рухом або інвалідній колясці з електронним управлінням.

Відмінність між 4 та 5 рівнями - Діти V рівня мають значні обмеження контролю рухів голови та тулуба, вимагаються використання різних допоміжних технологій і фізичної допомоги. Самостійне пересування можливе лише тоді, коли дитина/підліток може навчитись як оперувати інвалідною коляскою з електронним управлінням.

Шкала великих моторних функцій – розширена та доповнена (GMFCS E&R)

ДО ДВОХ РОКІВ

Рівень I. Діти можуть сідати та сидіти на підлозі без допомоги рук, руками маніпулювати іграшками. Повзають на чотирьох, підтягуються до стояння і роблять декілька кроків, опираючись на меблі. У віці від 18 міс. до 2-х років можуть ходити без допоміжних засобів.

Рівень II. Діти можуть сидіти на підлозі, але з підтримкою руками для утримання рівноваги. Повзають на животі або на руках і колінах. Можуть підтягнутися до стояння та зробити декілька кроків, тримаючись за меблі.

Рівень III. Діти можуть сидіти на підлозі при фіксації їх за таз. Можуть перевертатися та повзати вперед на животі.

Рівень IV. Діти можуть контролювати положення голови, сидіти з підтримкою за тулуб. Діти можуть перевернутися з живота на спину та переважно зі спини на живіт.

Рівень V. Контроль за вольовими рухами практично відсутній. Діти не можуть контролювати положенням голови та тулуба і протидіяти силі тяжіння в положенні на животі і в сидячому положенні. Не можуть самостійно перевертатися.

ВІК 2-4 РОКИ

Рівень I. Діти сидять на підлозі і двома руками маніпулюють об'єктами. Самостійно сідають на підлозі. Як основний засіб пересування діти використовують ходу, не потребуючи при цьому допоміжних засобів.

Рівень II. Діти можуть сидіти самостійно на підлозі, але мають проблеми з рівновагою, їм важко маніпулювати предметом обома руками. Самостійно сідають без допомоги дорослих. Можуть підтягнутися до стояння на стабільній поверхні. Діти повзають на руках та колінах реципрокно, можуть пересуватися по квартирі, тримаючись за меблі. Хода з допоміжними засобами є основним засобом пересування.

Рівень III. Можуть самостійно сидіти на підлозі, часто за типом W-сидіння (сидіння між зігнутими та зовнішньо ротованими стегнами та колінами) і потребують допомоги дорослих для сидання. Можуть повзати по-пластунськи та неріципрокно на чотирьох – і використовують це як основний засіб пересування. Можуть підтягнутися до стояння і пройти незначну відстань, тримаючись за предмети. Діти можуть пройти незначну відстань в приміщенні, використовуючи допоміжні засоби та допомогу дорослих для вибору напрямку ходи та для поворотів.

Рівень IV. Можуть утримувати сидяче положення на підлозі, але тільки з підтримкою руками. Діти переважно потребують додаткового обладнання для сидіння та стояння. Може сам пересуватися на невелику відстань (в межах кімнати) шляхом перевертання, повзання на животі або неріципрокного повзання на руках та колінах.

Рівень V. Фізичні обмеження не дозволяють свідомо контролювати рухи, немає основ антигравітаційного контролю. Всі області рухових функцій обмежені. Функціональні обмеження при сидінні та стоянні не можуть бути повністю компенсовані при застосуванні допоміжного обладнання та технологій. Діти V рівня не мають можливості самостійного пересування і їх транспортують інші. Деякі діти можуть досягти самостійного пересування, використовуючи інвалідні коляски з мотором і з складною адаптацією.

ВІК 4-6 РОКІВ

Рівень I. Діти легко сідають в крісло без допомоги рук, встають з крісла без допомоги рук та без опори на сторонні об'єкти. Ходять всередині приміщень та надворі, можуть ходити по сходах. Починають освоювати біг та підскакування.

Рівень II. Діти сидять у кріслі з двома вільними для маніпулювання предметом руками. Діти можуть вставати з підлоги та з крісла, але тільки на стабільній поверхні, їм необхідно підтягнутися або відштовхнутися руками. Діти ходять без допоміжних засобів в приміщенні на коротку відстань по рівній поверхні. Ходять по сходах, утримуючись за перила, але не можуть бігати і підскакувати.

Рівень III. Діти сидять на звичайному кріслі, але можуть потребувати фіксації тазу або тулуба для підвищення можливості використання рук. Діти можуть самостійно вставати чи сідати в крісло, підтягуючись руками. Можуть ходити по рівній поверхні з допоміжними засобами, піднімаються по сходах при допомозі дорослих. Переважаючим засобом пересування на довгі відстані та по нерівній поверхні є транспортування дитини на інвалідному візку.

Рівень IV. Можуть сидіти на кріслі, але потребують спеціалізованого крісла для контролю тулуба та збільшення можливості використання рук. Можуть сісти в крісло тільки з допомогою дорослих. Діти можуть пройти тільки декілька кроків з допоміжними засобами та під наглядом дорослих. В суспільстві їх транспортують інші. Можуть пересуватися самостійно за допомогою крісла з мотором.

Рівень V. Обмежений вольовий контроль рухів та антигравітаційний контроль за положеннями голови та кінцівок. Всі моторні функції обмежені. Функціональні обмеження в сидінні та стоянні не можуть бути скомпенсовані шляхом використання адаптивного та допоміжних пристроїв. Діти 5 рівня не мають можливості самостійно пересуватися. Тільки деякі досягають часткової мобільності з застосуванням високотехнологічних інвалідних колясок з мотором.

ВІК 6-12 РОКІВ

Рівень I. Ходять в приміщенні, надворі, та по сходах без обмежень. Можуть бігати та підскакувати, але швидкість, рівновага та координація є зниженими.

Рівень II. Ходять в приміщенні та на вулиці, ходять по сходах, тримаючись за поручні, але мають обмеження при ході по нерівній поверхні та сходах, при ході в людних місцях. Ці діти практично не мають можливості виконувати такі великі моторні функції як біг та підскакування.

Рівень III. Діти можуть ходити в приміщенні та на вулиці по рівній поверхні з допоміжними засобами. Можуть іти вгору по сходах, тримаючись за поручні. Залежно від функції верхніх кінцівок можуть самостійно пересуватися на кріслі- каталці або їх транспортують інші при пересуванні на довгі відстані чи по нерівній поверхні.

Рівень IV. Залишаються переважно на попередньому рівні розвитку. Вдома можуть пересуватися самостійно за допомогою крісла-каталки. В суспільстві можуть пересуватися за допомогою крісла з мотором.

Рівень V. Обмежений вольовий контроль рухів та антигравітаційний контроль за положеннями голови та кінцівок. Всі моторні функції обмежені. Функціональні обмеження в сидінні та стоянні не можуть бути скомпенсовані шляхом використання адаптивного та допоміжних пристроїв. Діти V рівня не мають можливості самостійно пересуватися. Тільки деякі досягають часткової мобільності з застосування високотехнологічним електричних крісел.

ВІК 12-18 РОКІВ

Рівень I. Ходить вдома, в школі, надворі, по сходинках вгору і вниз без допомоги, не використовуючи поручні, може бігати і підстрибувати, але знижені швидкість, баланс і координація, можуть брати участь в деяких спортивних змаганнях.

Рівень II. Ходить самостійно, але на ходу впливає нерівна поверхня, підйоми, довгі дистанції, вимоги щодо часу, погода та ін. В школі чи на роботі може використовувати щось для опори при ході в цілях безпеки. Надворі може використовувати крісло-каталку, мандруючи на довгі відстані, ходить по сходинках, тримаючись за поручню чи з чиеюсь допомогою. Це обмежує участь в фізичній активності та спорті.

Рівень III. Може ходити з допоміжними засобами, залежить від умов середовища, може потребувати фіксації при тривалому сидінні. При переході від сидіння до стояння, від лежання до стояння потребує сторонньої допомоги. Може самостійно управляти кріслом- каталкою. Надворі і в суспільстві його транспортують у візку. Може ходити по сходах, тримаючись за поручню, але під наглядом дорослих.

Рівень IV. В основному користується кріслом- каталкою, потребує адаптованого сидіння для контролю тазу та тулуба. Потребує допомоги 1 чи 2 осіб, але може опиратись на ноги під час руху тіла в стоячому положенні. Може ходити на невеликій відстані вдома з допоміжними засобами, пересуватись за допомогою крісла- каталки чи з допомогою ролятора з підтримкою тулуба. Може сам користуватись адаптованим кріслом- каталкою; якщо це недоступно, його транспортують інші особи.

Рівень V. Транспортують у кріслі-каталці у всіх випадках, не може чинити супротив силі тяжіння, неконтрольовані рухи рук і тулуба. Потребує допомоги для сидіння, стояння, інших рухів, що не може бути компенсовано будь-яким обладнанням. Потребує допомоги 1 чи 2 осіб чи механічного підйому для трансферів тіла. Може досягнути самостійного руху в кріслі-каталці з складною адаптацією для сидіння та контролю. Не може брати участі в жодних змаганнях.